

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 3 (46)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2012

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 3 (46). — Рівне: РДГУ, 2012. — 150 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання дошкільників, учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 24.02.2012 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 05.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2012

6. Ничкало Н. Г. Неперервній професійній освіті - педагогічні кадри нової генерації / Н. Г. Ничкало // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2005. – Вип. 10. – С 21-32.
7. Сидоренко В. К. Аналіз тенденцій, що впливають на зміни характеру праці в постіндустріальному суспільстві / В. К. Сидоренко // Молодь і ринок. – 2010. – № 9. – С 16-21.
8. Соколов Б. А. Основные этапы развития инженерно-педагогического образования / Б.А.Соколов // История инженерно-педагогического образования: межвуз. сб. науч. тр. – М., 1990. – С. 3-9.
9. Тенчурина Л. З. История профессионально-педагогического образования: монография / Л.З.Тенчурина. – М.: Педагогика-Пресс, 1998. – 304 с.
10. Щербак О. І. Зміст і форми підготовки майстрів виробничого навчання в індустріально-педагогічних технікумах України (1967-1994рр.): дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Ольга Іванівна Щербак. – К., 1995. – 316 с.

Резюме. В статті дається характеристика періоду розвитку інженерно-педагогического образования –90-е гг. XX ст. – начало XXI ст., обобщён и систематизирован накопленный опыт в области образования в этот период.

Ключевые слова: инженерно-педагогическое образование, этапы развития, инженеры-преподаватели, преподаватели профессионального обучения, мастера производственного обучения.

The summary. The characteristic of engineering and pedagogical education development within the period of 90s of the XX century – the beginning of the XXI century is given in the article. The accumulated experience dealing with education in this period is generalized and systematized.

Key words: engineering and pedagogical education, the stages of development, engineering teachers, teachers of professional training, teachers of industrial training.

Одержано редакцією 20.01.2012 р.

УДК: 371. 302.

М.Ю. ГАЛАТЮК

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНІСНОЇ ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ

Резюме. В статті розглядається ціннісно-мотиваційна компетенція у контексті навчально-пізнавальної діяльності. Аналізується структура і елементне наповнення ціннісно-мотиваційної компетенції, як компонента навчально-пізнавальної компетенції.

Ключові слова: компетентність, мотивація, навчально-пізнавальна діяльність.

Постановка проблеми. Обравши європейський вектор розвитку, Українська держава змушена вести політику реформ, політику змін. Реформаторська стратегія покликана допомогти нашій державі успішно інтегруватись у європейське співтовариство. До переліку першочергових, ключових реформ відноситься реформа в освітній галузі, адже якісний рівень освіти кожного українця – запорука процвітання нашої держави. З огляду на це, ми повинні наслідувати європейський передовий досвід, аналіз якого свідчить про впровадження нової освітньої парадигми, яка на противагу традиційній інформаційно-ілюстративній функції навчання передбачає інноваційно-творчу, спрямовану не тільки на процес навчання і засвоєння знань, умінь та навичок, але й на кінцевий більш інтегральний, життєтворчий продукт.

Це знаходить своє відображення у впровадженні компетентнісного підходу, який повинен забезпечити на кінцевому етапі навчання сформованість в учнів ключових, життєвих компетентностей. Такий підхід зумовлюється необхідністю підвищення якості освіти, поверненням до 11-ти річного терміну навчання тощо. У цьому контексті нагально постає питання про внесення змін у зміст середньої освіти, зокрема підготовку нової редакції Державного стандарту, орієнтованого “на реалізацію компетентнісного підходу до змісту освіти, на формування універсальних компетенцій” [6, 4]. “Вихідною у розробленні оновленого варіанту освітнього стандарту має стати соціально-педагогічна модель випускника загальноосвітньої школи, – зазначає академік О. І. Ляшенко, – яка відображає кінцеву мету загальної середньої освіти. В її основу, враховуючи тенденції розвитку освітніх процесів у розвинених країнах світу, слід покласти систему цінностей освіти і компетентностей ...” [6, 5].

Виходячи з цього, актуальним є дослідження дидактичних умов розвитку навчально-пізнавальної компетентності старшокласників, її феномену у процесі вивчення природничих предметів. У цьому контексті постає **проблема** розкриття змісту навчально-пізнавальних компетенцій – як наперед заданих, відчужених від суб’єкта пізнання норм, інтеріоризація яких і є проявом навчально-пізнавальної компетентності. Однією з таких компетенцій є ціннісно-мотиваційна компетенція навчально-пізнавальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою компетентнісного підходу в освіті активно займаються міжнародні організації. Такі як Рада Європи, Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI), Організація Економічного Співробітництва та Розвитку ОЕСР (OECD – Organization for Economic Cooperation and Development), ПРООН, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та ін. Це знаходить своє відображення у нормативних документах багатьох європейських країн, які вносять зміни у навчальні програми, переходячи на компетентнісно орієнтоване навчання.

Компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів [12, 3]. Компетентнісно спрямована освіта об'єднує у собі ідеї у яких втілюються такі суспільно важливі цінності, як доступність, свобода вибору, творчий продукт та проектна навчально-пізнавальна діяльність учнів [3].

В основі компетентнісного підходу закладені поняття “компетенція” і “компетентність”. Як показує аналіз наукової літератури [3; 8], однозначність у трактуванні цих понять відсутня.

Означення понять компетенція і компетентність найчастіше виражається наступним зв'язком, згідно якого компетенція розуміється як наперед задана і описана норма володіння якою і є компетентність.

Міжнародна комісія Ради Європи в своїх документах розглядає поняття компетентності, як знання, загальні, або ключові уміння, базові уміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні уміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання [7, 7].

Експерти програми DeSeCo (Definition and Selection of Competencies – Визначення та відбір компетентностей: теоретичні і концептуальні засади, в рамках проекту ОЕСР) до внутрішньої структури компетентності відносять: знання, пізнавальні і практичні уміння і навички, ставлення, емоції, цінності та етичні норми, мотивацію [7; 14].

Компетентності “визначають здатність особистості успішно діяти у відповідних життєвих і навчальних ситуаціях і нести відповідальність за такі дії” [6, 5].

Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти (IBSTPI), поняття компетентності визначає як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності [7, 7-8].

Розрізняють понад 30 видів компетентності [3] на основі таких критеріїв як «здатність», «готовність», «впевненість», «відповідальність» тощо. Як показує аналіз наукових джерел [3; 6; 8; 14] до внутрішньої будови компетентності відносяться такі чинники, як знання, пізнавальні уміння, організаційні уміння, навички, емоції та ін. Компетентність складає синтез інформаційно-когнітивної, морально-етичної, ціннісно-мотиваційної та естетичної сфер людини.

Вважається, що компетенція – це певна норма, досягнення якої може свідчити про можливість правильного вирішення якого-небудь завдання, а компетентність – це оцінка досягнення (або недосягнення) цієї норми. Деякі автори [1] у внутрішній структурі компетентності виділяються п'ять компонентів: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, ціннісно-рефлексивний, емоційно-вольовий. При цьому стверджуючи, що виділені компоненти існують не окремо кожний сам по собі, а вони тісно зв'язані між собою, складаючи деяку сукупність [там само].

Компетентність – невід'ємний (не відчужений) атрибут суб'єкта пізнання, виражається у здатності розв'язувати навчально-пізнавальні задачі, які сприяють нарощенню компетентнісного досвіду (продукту).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завдання нашого дослідження, відображене у цій статті, – проаналізувати ціннісно-мотиваційну компетенцію навчально-пізнавальної діяльності, як наперед задану, відчужену норму від суб'єкта пізнання, що інтеріоризується у мотиваційно-ціннісний компонент навчально-пізнавальної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ціннісно-мотиваційна компетенція є однією з найважливіших компетенцій навчально-пізнавальної діяльності. Мотиви і здібності тісно пов'язані між собою і взаємообумовлені. Своєрідність цієї єдності полягає у тому, що мотиви характеризують тенденції, спрямованість діяльності людини, особистісну важливість діяльності і ставлення до неї самої людини, а здібності – її потенції, можливості успішно справитися із завданням [5, 311]. Отже, без сформованої ціннісно-мотиваційної сфери, прояв таких потенцій стає утрудненим.

Достатній рівень сформованості в суб'єкта пізнання мотиваційної сфери, визначає масштаб його характеру як особистості [9]. Мотивацію суб'єкта пізнання складає система мотивів. Під мотивом розуміємо свідомі спонукання і самопереконання суб'єкта пізнання до потреби цілеспрямованої навчально-пізнавальної діяльності.

Мотиви чинять великий вплив на формування і розвиток особистості учня [2; 13]. Академік С.У. Гончаренко у змісті мотивації учіння вбачає складну систему спонукань, що зумовлюють спрямування активності індивіда на отримання, перетворення і збереження нового досвіду (знань, умінь, способів дій, вражень, уподобань). Розуміння учіння як самостійної спрямованої діяльності індивіда визначає підхід до мотивації учіння як до суб'єктивних, внутрішньо пережитих рушійних сил даного виду активності [2, 296]. Мотиви, які безпосередньо не пов'язані з діяльністю, але впливають на її успішність, є зовнішніми. До них, наприклад, можна віднести позитивне ставлення учнів до навчання, загальну допитливість, довіру до учителя, готовність сприйняти його цілі тощо.

Внутрішні мотиви пов'язані безпосередньо із самим процесом учіння та його результатами. Внутрішня мотивація учіння виникає поступово, в багатьох учнів вона нестійка і залежить від ситуації (цікаве завдання, змагальність, підтримка учителя тощо). Мотиви учіння в кожній дитини – глибоко особистісні, індивідуальні [8, 39]. Оскільки, мотив є рушійною силою до здійснення діяльності суб'єктом пізнання, то він формується у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Мотивація учнів є наслідком активізації прагнення до самостійності у вирішенні різноманітних проблем.

Самостійність у навчально-пізнавальній діяльності учня проявляється за наявності в нього системи знань і володіння методами здійснення діяльності (мається на увазі достатній рівень компетентності учня). Між мотивом навчально-пізнавальної діяльності і зацікавленістю виникає взаємозв'язок за наявності в суб'єкта пізнання мінімального рівня компетентності.

Зацікавленість учня полягає у прагненні пізнати нове, поглибити свої знання, опанувати новими, раніше невідомими методами здійснення навчально-пізнавальної діяльності, нарешті, збагатитись новим досвідом, а значить підвищити свій рівень компетентності [13]. Всі перелічені чинники зацікавленості спрямовані на кінцеву ціль суб'єкта пізнання – здобути майбутню професію, стати фахівцем своєї справи.

Мотиви певним чином співвідносяться з поставленими цілями, а саме, на мотиви покладена функція спонукання до цілепокладання і досягнення цілей в процесі навчально-пізнавальної діяльності, тобто мотивація завжди передуює постановку цілей [9].

Мотиваційна активність і спрямованість особистості є пусковим механізмом інтелектуальної діяльності. Не применшуючи значення розумових дій, Л. С. Виготський зазначав, що думка є не останньою інстанцією. Сама думка народжується не з іншої думки, а з мотивуючої сфери нашої свідомості, яка складається з нашої захопленості та потреби, охоплює наші інтереси і спонукання, наші афекти та емоції. За думкою стоїть афектна та волюва тенденція. Лише вона може дати відповідь на останнє “чому” в аналізі мислення. [11]. Важливість ціннісно-мотиваційної основи для навчально-пізнавальної діяльності впливає з того, що потреба в розумінні та пізнанні оточуючої дійсності, прагнення особистості до порядку, простоти, необхідності у гармонії, красі та позитивних емоціях, є невід'ємними потребами у соціальному житті.

Постає питання: які елементи ціннісно-мотиваційної компетенції мають бути предметом педагогічної оцінки в контексті навчально-пізнавальної діяльності? Аналіз літературних джерел [4; 5; 9; 10; 13], емпіричні результати нашого дослідження дозволяють виділити нижчезазначені.

1. *Допитливість, інтерес* в процесі навчально-пізнавальної діяльності при вивченні природничих предметів. Допитливість – інтелектуальне почуття, яке виявляється як потреба в пізнанні [4, 445]. Допитливість пов'язана з інтересом до навчання, останній полягає у свідомому і активному ставленні учнів до навчально-пізнавальної діяльності. Функція інтересу – бути стимулом у набутті знань і розширенні світогляду, спонукати до пошуку механізмів пізнання. Прояв інтересу до навчання сприяє ґрунтовному і міцному засвоєнню навчального матеріалу. Інтереси поділяються за стійкістю, метою, глибиною, змістом та ін. Розуміння суб'єктом пізнання важливості та необхідності навчального матеріалу, забезпечує стійкий і тривалий інтерес до навчання. Виховувати інтерес учнів потрібно шляхом включення їх в активну творчу навчально-пізнавальну діяльність. Для цього потрібно підбирати цікаві та різні за змістом навчальні завдання, що здатні викликати в учнів позитивні емоції та хвилювання, стимулюючи цим самим їх до глибоких роздумів над існуючою проблемою [2; 4].

2. *Спрямованість до високих досягнень* у процесі навчання, установка не зупинятися на досягнутому результаті, йти далі. Вона полягає у виділенні головних цілей, на досягнення яких спрямовані всі сили учня. Спрямованість – це, перш за все, сформованість стійкої мотивації на основі ціннісних орієнтацій. Великі досягнення вимагають самоорганізованості, впевненості у власних діях, неухильного дотримання процедури здійснення діяльності.

3. *Емоційний евристичний підйом*, відчуття радості “відкриття”, задоволення від навчання. Емоції тісно пов'язані з пізнавальними процесами і сприйманням учнів. Учень свідомість якого керується позитивними емоціями сприймає навколишню дійсність оптимістично. Учень, який керується негативними емоціями, сприймає зауваження і поради інших як критику. Позитивні ж емоції сприяють активізації процесу навчально-пізнавальної діяльності. Але, інколи, перебуваючи у стані емоційного збудження деякі суб'єкти пізнання проявляють надмірну захопленість, що проявляється у неспроможності до навчально-пізнавальної діяльності [4].

4. *Прагнення отримати високу оцінку і заслужити авторитет* визнанням успіху у навчально-пізнавальній діяльності. Ці прагнення можуть бути успішно реалізовані суб'єктом пізнання у випадку забезпечення відповідних дидактичних вимог учителем: зацікавленість навчальним матеріалом, гуманізація процесу навчання, сприяння прагненню до самонавчання, залучення учнів до колективних форм діяльності та ін.

5. *Почуття обов'язку, відповідальності* перед батьками, учителем, батьківщиною тощо, під час виконання навчально-пізнавального завдання. Ці почуття сприяють подоланню труднощів у навчанні, як наслідок, супроводжуються позитивними емоціями. Виховуючи вище згадані почуття потрібно всіляко заохочувати учнів до сумлінної навчально-пізнавальної діяльності, роз'яснюючи їм важливість навчання. Властивість обов'язку і відповідальності у навчанні характеризується тим, наскільки ефективно учень може вирішити протиріччя між власними інтересами й інтересами колективу, наскільки інтереси колективу домінують над особистими.

6. *Особиста значимість навчально-пізнавальної діяльності в системі ціннісних орієнтирів учня*. Ціннісна орієнтація учня є невід'ємною характеристикою його особистості. Ця властивість відображає орієнтацію особистості, її установки – стан готовності суб'єкта пізнання до навчально-пізнавальної діяльності [4]. Орієнтуючись на сформовану систему цінностей суб'єкт пізнання моделює план своєї діяльності та перебуває у

відповідних взаємовідносинах у суспільстві (однокурсниками, учителем, батьками). Тому важливо виховати в учнів стійку та якісну систему ціннісних орієнтацій, яку вони будуть сповідувати протягом всього життя. У систему ціннісних орієнтацій учнів входять такі компоненти: здоров'я, чесність, гідність, повага, незалежність та багато ін. Потрібно зауважити, що в результаті постійного розвитку рівня самоактуалізації учнів в процесі навчально-пізнавальної діяльності, система ціннісних орієнтацій супроводжується відповідними змінами, переходячи з матеріалістичного стану у морально-етичний, духовний.

Отже, ціннісні орієнтації є результатом вибіркового засвоєння індивідом суспільних цінностей як стимулів власної поведінки. Ціннісні орієнтації обіймають вищий щабель у системі саморегуляції соціальної поведінки особистості, їх вибірковість та дієвість досягається завдяки урахуванню індивідуальних інтересів та потреб. Таким чином, кожна особистість керується своєю специфічною системою ціннісних орієнтацій, яка, однак, має загальнокультурне походження [3, 187].

7. Прагнення до самоосвіти і самовиховання. Самоосвіта і самовиховання відіграють ключову роль у розвитку особистості учня. Ця властивість відображає сукупність внутрішніх спонукань, установок учня, спрямованих на вдосконалення і розвиток здібностей учня шляхом цілеспрямованої, самокерованої навчально-пізнавальної діяльності.

Розвиток прагнення до самоосвіти і самовиховання є необхідним тому, що сучасна освіта дає учням, як правило, основи різних навчальних предметів, а подальше їх вивчення лягає на плечі учнів у вигляді самостійної навчально-пізнавальної діяльності, нехтування якою, фактично, зводить всі зусилля учителів і батьків нанівець.

У процесі самостійної навчальної діяльності розвиваються наступні уміння:

- організовувати власну навчально-пізнавальну діяльність;
- вести пошук необхідної навчально-пізнавальної інформації;
- обробляти і перетворювати шукану інформацію для подальшого її застосування при розв'язуванні творчих навчально-пізнавальних завдань;
- систематизувати, закріплювати і поглиблювати отримані результати діяльності;
- проводити рефлексію і давати оцінку власним діям.

Слід зазначити, що для реалізації розглянутих вище елементів ціннісно-мотиваційної компетенції необхідно забезпечити певні дидактичні умови. Зокрема, структура самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів має задовольняти наступні вимоги: зміст навчальних завдань має відповідати поставленим дидактичним цілям; методичні плани-орієнтири щодо виконання завдань, повинні забезпечити навчально-пізнавальну діяльність на усіх рівнях її самостійності; структура завдань повинна включати в себе декілька рівнів складності для забезпечення успішної навчально-пізнавальної діяльності кожного окремо взятого учня [13].

Висновок. Описана вище ціннісно-мотиваційна компетенція навчально-пізнавальної діяльності сприятиме розробці характеристики з оцінки рівня сформованості і розвитку мотиваційно-ціннісної компоненти у структурі навчально-пізнавальної компетентності, як цілісності. Наперед задана норма мотиваційно-ціннісної компетенції допоможе розробити комплекс інформаційних навчально-пізнавальних завдань (ІНПЗ) і навчальних планів-орієнтирів з розвитку мотиваційно-ціннісної компоненти навчально-пізнавальної компетентності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці дидактичної системи розвитку навчально-пізнавальної компетентності старшокласників у процесі вивчення природничих предметів, що, власне, і є нашою головною ціллю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене / С. У. Гончаренко. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник / [За ред.: І.Г. Єрмакова]. – Запоріжжя: Центріон, 2005. – 649 с.
4. Загальна психологія: Підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.]. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
6. Ляшенко О. І. Українська школа на шляху до якісної освіти: (Матеріали Міжнародної конференція “Ефективна школа: фактори успіху”) [Електронний ресурс] / О.І. Ляшенко // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – С. 1-7. – Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/osdys/2011_2/index.html.
7. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О.В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 5-14.

8. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти / О.Я. Савченко // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 33-44.
9. Александрова Ю. В. Основы общей психологии / Ю. В. Александрова. – НОУ, 1999. – 805 с.
10. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: Основы педагогики творчества / В. И. Андреев. – Казань: Изд-во казан. ун-та, 1988. – 236 с.
11. Выготский Л. С. Избранные психологические произведения / Л.С. Выготский. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1956.– 520 с.
12. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – №5. – С. 3-12.
13. Шамова Т. И. Активизация учения школьников / Т.И. Шамова. – М.: Педагогика, 1982. – 209 с.
14. Laura H. Salganik, Dominique S. Rychen, Urs Moser, John W. Konstant (1999), Projects on Competencies in the OECD Context: Analysis of Theoretical and Conceptual Foundations, SFSO, OECD, ESSI, Neuchatel.

Резюме. В статье рассматривается ценностно-мотивационная компетенция в контексте учебно-познавательной деятельности. Анализируется структура и элементное наполнение ценностно-мотивационной компетенции, как компонента учебно-познавательной компетенции.

Ключевые слова: компетентность, мотивация, учебно-познавательная деятельность.

The summary. In the article a valued-motivational competence is examined in the context of educational-cognitive activity. Analyze the structure and element content value-motivational competence as a component of educational and cognitive competence.

Key words: competence, motivation, educational-cognitive activity.

Одержано редакцією 17.01.2012 р.

УДК: 37 [323. 1: 81. 161. 2]: 314. 17

В.І. ШАХНЕНКО

НИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ОДНА ІЗ ПРИЧИН РУЙНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ І НАСТУПНОЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ

Резюме. В статті розглядається проблема виродження нації в сучасній Україні, яка, на думку автора, починається з сім'ї і школи. Причиною демографічної кризи є руйнування національної культури, яка має своє глибоке історичне коріння. Спираючись на численні історичні факти, в основному викладених в сучасних підручниках історії та української літератури середньої загальноосвітньої школи, автор підводить до висновку, що причиною руйнування національної культури були попередні колоніальні умови існування України.

Ключові слова: національна культура, заборона друкувати українською мовою, нищення української мови, російщення.

Постановка проблеми. У 80-ті роки минулого століття у нашій країні розпочався процес виродження нації. У сучасних умовах демографічна криза набрала обвального характеру. У різних регіонах України смертність у 2-4 рази перевищує народжуваність. Щороку населення нашої країни зменшується на 0,3 млн людей. Із 52 млн 1991 року до 2011 року населення України скоротилось до 46 млн осіб. Тобто за 20 років незалежності населення України зменшилося більше, ніж на 11,5 відсотка.

За прогнозами Організації Об'єднаних Націй, населення в нашій державі до 2050 року зменшиться вдвічі. Саме тому ця всесвітньо відома організація віднесла Україну до вимираючих країн.

Як свідчать статистичні дані, процес виродження нації починається з сім'ї і школи: початкову школу закінчують 20 відсотків здорових дітей, а середню – лише 5–7.

З тією метою, щоб у якійсь мірі поліпшити здоров'я дітей і підлітків, у вітчизняній загальноосвітній школі на початку третього тисячоліття у 1-9-их класах уведено новий навчальний предмет «Основи здоров'я». Проте картина мало змінилася. Однією з причин цього є низький рівень культури здоров'я сім'ї, родини й школи. Сьогодні у сім'ях поширене тютюнопаління, вживання алкоголю, а в деяких – і наркотиків. Так, серед дорослого населення палить 72 відсотки чоловіків і 20 відсотків жінок. Від алкоголізму страждає 84,4, а від алкогольних психозів – 18,9 людей на 100 тис. населення. За іншими даними в Україні – 6 відсотків алкоголіків. За статистичними даними та результатами опитування серед юнаків і дівчат (учнів та студентів) віком від 17 до 18 років палить від 50 до 74 відсотків. На кожні 10 тисяч населення офіційно припадає 17 наркоманів. Причому, це охопило як чоловічу, так і жіночу частину населення. На кожних 8 алкоголіків припадає одна жінка. У такому оточенні виховуються діти у родинах, а потім приходять до школи. Тут ситуація не є кращою. Школа – частка суспільства, його віддзеркалення. Третина учнів загальноосвітніх шкіл палить, а в СПТУ частка курців складає 60 відсотків. Усе це стає причиною різних захворювань, з якими випускники шкіл ідуть у життя. Крім того, дорослі та діти недостатньо обізнані з основами здорового способу життя, що нерідко стає причиною втрати здоров'я, а інколи – і життя.

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, Закону України «Про загальну середню освіту» одним із пріоритетних завдань є формування здоров'я дітей, підлітків і молоді. Отже, формування культури

ЗМІСТ

<i>Білявцева О.В.</i> Духовна культура молоді: реалії та перспективи.	3
<i>Овадюк О.О.</i> Українська етнопедагогіка – важливий компонент національної системи освіти України.	6
<i>Свердлова Т.Г.</i> Становлення системного підходу як методологічного засобу вітчизняної педагогіки.	14
<i>Петрук Л.П.</i> Освітньо-виховна діяльність братських шкіл України XVI-XVIII ст.	18
<i>Крат І.В.</i> Щодо питання про роль Едукаційної Комісії (1773 р.).	23
<i>Тимочко І.Б.</i> Громадсько-педагогічна діяльність культурно-освітніх діячів Волинських братств у системі розвитку загальноосвітніх тенденцій.	25
<i>Литвинова Н.В.</i> Професійна компетентність як об'єкт дослідження науковців.	30
<i>Нечипорук Л.І.</i> Професійна компетентність вчителя ноосферної школи.	33
<i>Ліончук Р.А.</i> Становлення гендерного підходу до освіти та виховання в Україні.	37
<i>Останчук М.В., Останчук Л.С.</i> Проектна діяльність при навчанні: історія, теорія, практика.	40
<i>Совзар О.М.</i> Основні напрями педагогічно-просвітницької діяльності Юліана Романчука.	44
<i>Мельничук Л.В.</i> Тенденції соціального розвитку зрілості молодших школярів 60-80 роки ХХ ст.	47
<i>Курок В.П.</i> Інженерно-педагогічна освіта в Україні в період 90-і рр. ХХ ст.- початок ХХІ ст.	50
<i>Галатюк М.Ю.</i> Ціннісно-мотиваційна компетенція у контексті діяльнісної теорії навчання.	53
<i>Шахненко В.І.</i> Нищення української мови як одна із причин руйнування української національної культури і наступної демографічної кризи.	57
<i>Поніманська Т.І.</i> Нормативно-методичні орієнтири гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку.	63
<i>Скрипник Н.І.</i> Експериментальне вивчення вмінь старших дошкільників взаємодіяти з оточуючими.	68
<i>Приймак О.П.</i> Оптимальне поєднання методів навчання у процесі засвоєння учнями початкових класів табличних випадків арифметичних дій.	71
<i>Шутяк В.Г.</i> Початкове технічне моделювання з паперу і картону.	74
<i>Симонович Н.В.</i> Психолого-педагогічні передумови використання інтерактивних освітніх технологій в трудовому навчанні.	78
<i>Грипич С.Н.</i> Значення художньої літератури в розвитку особистої культури дитини.	82
<i>Щетина Н.П., Литвин О.М.</i> Методичні аспекти застосування ігрових технологій у графічній підготовці школярів.	86
<i>Войтелева Г.О.</i> Використання технологічної документації у процесі проектно-технологічної діяльності.	89
<i>Войтко А.І.</i> Моделювання професійної проби як підґрунтя професійного самовизначення учнів основної школи.	92
<i>Лукашовська А.В.</i> Стимулювання розвитку творчих умінь підлітків засобами української етнопедагогіки.	96
<i>Яциур М.С.</i> Підготовка майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи з учнями на основі алгоритму вибору професії.	100
<i>Шевель Б.О.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій студентами педагогічних спеціальностей під час технічного проектування.	104
<i>Лазаренко Н.Ю.</i> Методика організації групової навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях з практикуму в навчальних майстернях з технології приготування страв.	107
<i>Бордюк В.М.</i> Професійний розвиток майбутніх вчителів засобами мотиваційного тренінгу.	111
<i>Петренко О.Б.</i> Практика впровадження гендерного підходу у навчальний процес вищого навчального закладу.	115
<i>Ковальчук Л.О.</i> Педагогічний такт і тактика у контексті формування культури професійного мислення майбутніх педагогів.	120
<i>Трофімчук В.М.</i> Технічний дизайн – важливий етап підготовки майбутнього вчителя технологій до професійної діяльності.	127

<i>Шурин О.І.</i> До питання формування творчої особистості майбутніх учителів.	130
<i>Галай В.М.</i> Теоретичні аспекти формування професійної компетентності вчителів технологій.....	134
<i>Бордюк М.А., Шевчук Т.М, Бордюк Н.А.</i> Основні напрями формування знань про полімерні матеріали у майбутніх педагогів.	137
<i>Димченко С.С.</i> Духовне відродження особистості Богдана Депо в контексті розвитку Українського диригентського мистецтва.	142
<i>Відомості про авторів.</i>	147